

Miljøministeriet

Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg
Christiansborg
1240 København K

J.nr. 2023 - 8202
Den 26. september 2023

Miljøministerens besvarelse af spørgsmål nr. 749 (MOF alm. del) stillet den 29. august 2023 efter ønske fra Peder Hvelplund (EL).

Spørgsmål nr. 749

” Vil ministeren med henvisning til nyheden ”Miljøminister: Stop for brug af sprøjtemidler ved drikkevandsboringer”, mim.dk, den 6. juni 2023, besvare følgende spørgsmål:

- Vil ministeren oversende et notat til udvalget, der redegør for beslutningen om at indføre et forbud mod pesticider i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO), herunder en begrundelse for at fravige fra den hidtidige aftale om at indføre et nationalt forbud mod anvendelse af pesticider i BNBO for i stedet at gøre det lovpligtigt for kommunerne at give påbud om at stoppe med at bruge sprøjtemidler i BNBO, ”hvis der er risiko for forurening”?
- Vil ministeren oversende de økonomiske beregninger, som ligger til grund for regeringens udspil om at stoppe brug af pesticider i BNBO, herunder en sammenligning af de samfundsøkonomiske og statsfinansielle vurderinger af 1) et nationalt forbud og 2) det fremlagte forslag om at pålægge kommunerne at give påbud om at stoppe brugen af sprøjtemidler i BNBO?
- Vil ministeren oversende et notat, der redegør for overvejelserne omkring forskellige kompensationsmodeller til lodsejerne, der har jorde i de omfattede BNBO, herunder hvordan kompensation udmåles ved et nationalt forbud overfor den foreslåede model, hvor kommunerne skal give påbud til lodsejerne om at stoppe brugen af sprøjtemidler i BNBO?
- I nyheden fremgår det, at der ”i forbindelse med et påbud vil lodsejeren få mulighed for at få vurderet erstatningen af taksationsmyndighederne på ekspropriationslignende vilkår”. Vil ministeren redegøre for den valgte model, herunder de skattemæssige perspektiver omkring kompensationer til lodsejerne ved ”ekspropriationslignende vilkår”?
- Da den tidligere Socialdemokratiske regering indførte et forbud mod at gødske og sprøjte på naturbeskyttede arealer (§ 3-beskyttede arealer), var vurderingen fra det daværende Miljø- og Fødevareministerium, at forslaget havde karakter af en generel erstatningsfri regulering. Vil ministeren redegøre for, hvorfor regeringen vurderer, at beskyttelse af drikkevandsinteresser ved at forbyde sprøjtning i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) ikke har karakter af generel erstatningsfri regulering, og hvorfor regeringen vurderer, at forslaget giver lodsejerne mulighed for at modtage kompensation på ”ekspropriationslignende vilkår”?

Svar

Ad 1

I 2019 igangsatte daværende VLAK-regering og S, RV, SF og DF med tillægsaftale (2019-2022) til *Aftale om Pesticidstrategi 2017-2021* en indsats for at nedbringe risikoen for forurening af Boringsnære Beskyttelsesområder (BNBO). Indsatsen blev iværksat med muligheden for to faser.

I fase 1 blev kommunerne pålagt frem til og med 2022 at risikovurdere alle BNBO på landbrugsjord ift. behovet for at iværksætte yderligere indsats samt afsøge muligheden for at indgå/formidle frivillige aftaler om sprøjtestop i samarbejde med vandværker og lodsejere. Indsatsen blev gennemført under de eksisterende regler, som giver kommunen mulighed for at udstede påbud mhp. at beskytte drikkevandet eller facilitere frivillige aftaler om beskyttelsen.

For så vidt angår fase 2 aftalte man at gennemføre et generelt sprøjteforbud, såfremt kommunerne ikke kom i mål med beskyttelsen. I aftaleteksten fremgik det endvidere, at der ville blive indført en kompensationsordning i forbindelse med forbuddet, som skulle sikre, at alle kan få dækket deres fulde tab under hensyntagen til EU's statsstøtteregler. Indsatsen under fase 1 skulle evalueres i 2022, hvorefter man ville gå videre med fase 2.

Evalueringen viste klart, at man ikke var kommet i mål med beskyttelsen. Derfor igangsatte regeringen arbejdet med akutplanen for BNBO, som skal sikre at man kommer i mål med beskyttelsen.

Regeringen valgte bl.a. at gå bort fra et generelt forbud i BNBO, da en kompensationsordning med en fast sats, der sikrede fuld kompensation, vurderedes at kunne udgøre ulovlig statsstøtte. Derudover er det centralt for både regering, at der ikke indføres forbud i BNBO, hvor der ikke er et beskyttelsesbehov. Dette har også været ønsket af interessenterne DANVA, Danske Vandværker og Landbrug og Fødevarer.

Ved at indføre en forpligtelse for kommunerne til alene at beskytte de BNBO, der er i fare for forurening, sikres altså en ordning, der tager højde for de lokale forhold på den mest hensigtsmæssige måde og sikre at vandforbrugerne ikke skal betale for en beskyttelse i de BNBO, hvor kommunen har vurderet, der ikke er en risiko.

Ad 2

Et nationalt forbud med en fast kompensationsssats ville forventeligt få væsentlige statsfinansielle konsekvenser på mellem 200-300 mio. kr. Hertil kommer, at en fast kompensationsssats alene kan udbetales til lodsejere op til deres enkelte *de minimis*-loft, der på landbrugsområdet er ca. 150.000 kr. over tre år. For de lodsejere, som ikke ville kunne modtage kompensationsssatsen inden for *de minimis*, hvilket navnlig vil være lodsejere med store BNBO, ville en mulighed derfor være at iværksætte en opkøbsordning, hvor kommuner eller stat forpligtes til at opkøbe arealerne inden for en BNBO. Det er en ordning med væsentlige finansielle konsekvenser for enten kommuner eller staten.

Regeringens akutplan medfører forventeligt statslige omkostninger for op til ca. 34 mio. kr. fordelt over fire år, hvorefter der forventeligt vil være en løbende omkostning på 1,5 mio. kr. årligt til beskyttelse af nye BNBO.

Ad 3

Ved et generelt forbud ville det være op til staten at fastsætte en konkret sats for kompensationen. Dette vil i praksis betyde, at nogle lodsejere ville blive overkompenseret og andre underkompenseret, hvilket ville udgøre ulovlig statsstøtte for de lodsejere, der pga. deres markarealer i BNBO ville være berettiget til kompensation, der oversteg *de minimis*-grænsen. Undersøgelserne af en mulig kompensationsssats baserer sig bl.a. på et notat om kompensationsniveauer for arealer pålagt servitut om pesticidfri dyrkning inden for boringsnære beskyttelsesområder, som Københavns Universitet har udarbejdet. Københavns Universitets undersøgelse kan tilgås her: https://static-curis.ku.dk/portal/files/346254095/IFRO_Udredning_2023_06.pdf.

Erstatningen ved frivillige aftaler forhandles imellem lodsejere og vandforsyninger og indgås mindeligt. Ved kommunale påbud laver kommunen en konkret vurdering af det forventede driftstab forårsaget af rådighedsindskrænkningen. Denne vurdering kan påklages til taksationsmyndighederne. Da erstatningen er vurderet ift. de konkrete sager vil udbetalingen ikke være konkurrenceforvridende og vil derfor ikke udgøre ulovlig statsstøtte.

Ad 4

Modellen følger de eksisterende regler i miljøbeskyttelseslovens §§ 24 og 26 a. Lodsejere der får et påbud eller forbud mod at udøve en ellers lovlig aktivitet efter de nævnte bestemmelser, modsvares af erstatning på ekspropriationslignende vilkår. Det indebærer skattefrihed for erstatningen.

Ad 5

Forbuddet mod at gødske og sprøjte på naturbeskyttede arealer (§ 3-arealer) blev vurderet til generelt at udgøre erstatningsfri regulering, idet det daværende Miljø- og Fødevareministerium fandt, at forbuddet ud fra en gennemsnitsbetragtning ville have relativt begrænsede økonomiske virkninger for de berørte bedrifter og ikke ville udelukke en rimelig udnyttelse af arealerne. Det indgik videre i vurderingen, at lovforslaget der indførte forbuddet indeholdt en toårig overgangsperiode, der i et vist omfang muliggjorde tilpasninger af arealdriften.

Indgreb mod en lovlig anvendelse af sprøjtemidler efter §§ 24 og 26 a skal modsvares af fuld erstatning og gives på ekspropriationslignende vilkår. Forslaget om at forpligte kommunerne til at give påbud eller udstede forbud mod erhvervsmæssig anvendelse af sprøjtemidler i BNBO lægger op til, at der på samme vis skal gives fuld erstatning for det økonomiske tab, en lodsejer vurderes at have ved ikke længere at kunne anvende sprøjtemidler inden for BNBO.

Ved vurderingen af om der er ved et indgreb er tale om ekspropriation eller erstatningsfri regulering indgår indgrebets formål, i hvilken grad indgrebet er generelt eller konkret, indgrebets intensitet, om indgrebet angår en fremtidig eller en aktuel råderet, og om der er tale om en tilintetgørelse af rettigheden eller en overførelse til andre fysiske eller juridiske personer.

Magnus Heunicke

/

Lea Frimann Hansen